

Evenimentele din perioada interbelică

Marea Unire din 1918 a impulsionat dezvoltarea României prin **reforme politice, administrative, social-economice** și **investiții**. România a atins ritmuri de dezvoltare remarcabile, figurând printre primele state din Europa la anumiți indici economici.

Crearea RASSM

În 1924, a fost creată **Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (RASSM)**, cu scopul de a servi drept cap de pod pentru ocuparea Basarabiei și promovarea politicii expansioniste și a propagandei comuniste în sud-estul Europei.

Marea Criză Economică

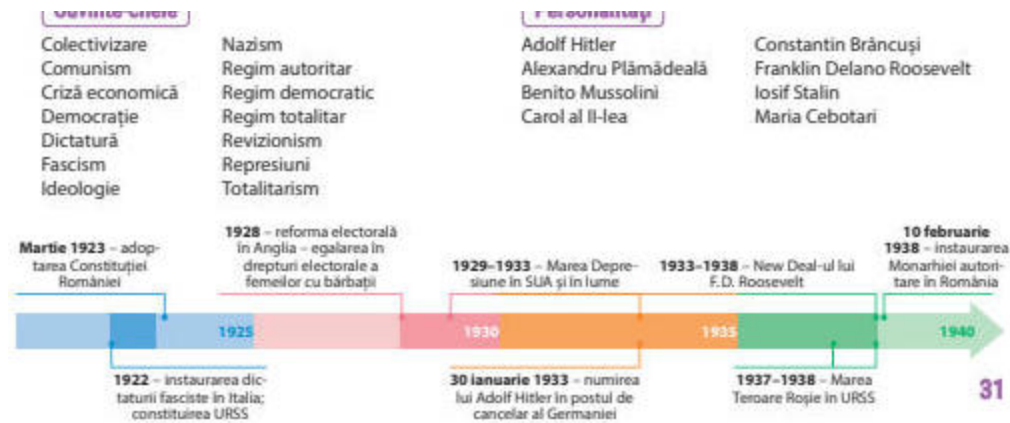
Anii 1929–1933 au fost marcați de **Marea Criză Economică**, o perioadă dificilă pentru statele lumii. În SUA, criza a fost depășită prin programul **New Deal** al președintelui Franklin Delano Roosevelt. România a trecut de la un regim democratic la o dictatură regală în 1938.

Democrație vs. Totalitarism

După Primul Război Mondial, statele lumii au oscilat între **democrație** și **totalitarism**. Fragilitatea democrației, problemele social-economice și tendințele revanșarde au dus la apariția mișcărilor de extremă dreaptă, culminând cu regimurile fasciste în Italia și naziste în Germania.

Cronologie

Iată o cronologie a principalelor evenimente:

Această imagine oferă o perspectivă cronologică asupra evenimentelor majore din perioada interbelică, inclusiv instaurarea dictaturilor fasciste, Marea Depresiune și ascensiunea lui Adolf Hitler.

- **1922:** Instaurarea dictaturii fasciste în Italia.
- **1922:** Constituirea URSS.
- **1928:** Reforma electorală în Anglia, egalând drepturile electorale ale femeilor cu cele ale bărbaților.
- **1929–1933:** Marea Depresiune în SUA și în lume.
- **1933–1938:** New Deal-ul lui Franklin D. Roosevelt.
- **1933:** Adolf Hitler numit cancelar al Germaniei.
- **1937–1938:** Marea Teroare Roșie în URSS.
- **1938:** Instaurarea monarhiei autoritare în România.

Transformarea Imperiului Britanic

Prin [Statutul de la Westminster](#), Imperiul Britanic s-a transformat în [Commonwealth](#). În unele state din Europa Centrală și de Est (Polonia, Iugoslavia, Bulgaria) s-au instaurat regimuri autoritare.

Personalități

- Adolf Hitler
- Alexandru Plămădeală
- Benito Mussolini
- Carol al II-lea
- Constantin Brâncuși
- Franklin Delano Roosevelt
- Iosif Stalin
- Maria Cebotari

Termeni cheie

- Colectivizare
- Comunism
- Criză economică
- Democrație
- Dictatură
- Fascism

Ideologie: Un sistem de idei și idealuri, în special unul care stă la baza teoriei sau politicii economice sau politice.

- Nazism
- Regim autoritar
- Regim democratic
- Regim totalitar
- Revizionism
- Represiuni
- Totalitarism

Statele Unite ale Americii

După Primul Război Mondial, SUA au devenit cea mai prosperă țară din lume. Creșterea economică rapidă a dus la o criză de supraproducție, depășită prin programul **New Deal**.

Președinții SUA în perioada interbelică

Nume	Mandatul	Partidul
Thomas Woodrow Wilson	1913-1921	Partidul Democrat
Warren G. Harding	1921-1923	Partidul Republican
Calvin Coolidge	1923-1929	Partidul Republican
Herbert C. Hoover	1929-1933	Partidul Republican
Franklin Delano Roosevelt	1933-1945	Partidul Democrat

Dezvoltarea economico-socială

SUA au contribuit la refacerea economiilor europene distruse de război, devenind principalul centru financiar mondial.

Henry Ford a mărit salariile muncitorilor cu 5% pe zi, permițând clasei muncitoare să cumpere mașini. Acest lucru a creat producția de masă în SUA și Europa.

Industria în ascensiune

- Producția de oțel a crescut de la 32.000 de tone în 1921 la 57.000 de tone în 1929.
- Producția de petrol a crescut de la 33 milioane de tone în 1913 la 138 milioane de tone în 1929.
- Industria de automobile a explodat, de la 4.000 de vehicule în 1900 la 5,6 milioane în 1929.

Viața politică

Viața politică a fost dominată de **Partidul Democrat** și **Partidul Republican**. Alegerile din 1920 au fost primele la care au participat femeile. Administrația republicană a promovat „individualismul” și neamestecul statului în economie.

Diagrama regimului democratic

 Diagrama regimului democratic

Această diagramă ilustrează componentele cheie ale unui regim democratic, inclusiv votul universal, alegerile libere și corecte, respectarea drepturilor cetățenești și separarea puterilor în stat.

"Capitalismul bunăstării" și factorii succesului economic

Între 1922 și 1929, economia SUA a cunoscut perioada "[capitalismului bunăstării](#)".

Factorii succesului economic:

- Promovarea [liberalismului](#)
- Reducerea impozitelor
- Plasarea de capital în străinătate
- Creșterea puterii de cumpărare
- Resurse de materii prime
- Reînnoirea tehnică a întreprinderilor
- Mecanizarea producției
- Standardizarea ([fordism](#))
- Organizarea științifică a muncii ([taylorism](#))

Legea Prohibiției și criza agrară

[Legea Prohibiției](#) a dus la apariția contrabandei și a grupărilor criminale. Criza agrară a continuat, cu multe ferme falimentând din cauza supraproducției.

[Legea Prohibiției](#): Interzicerea producerii, vânzării și exportului de băuturi alcoolice în SUA.

Marea Depresiune

Marea Criză Economică a început în 1929 cu prăbușirea bursei de acțiuni ([Joia Neagră](#)).

Cauzele crizei:

- Supraproducția
- Dezechilibre financiare
- Emiterea banilor fără acoperire
- Abuzul de credite și speculații bursiere

New Deal: Depășirea crizei

New Deal a fost lansat de președintele Franklin D. Roosevelt.

Măsuri și reforme:

- Abandonarea etalonului aurului
- Controlul statului în sfera bancară
- Reforma sistemului fiscal
- Administrația Națională pentru Restabilire
- Administrația Reglementării Agriculturii
- Legea privind Rata șomajului
- Lucrări publice și tabere de muncă
- Sistem de pensii și asistență federală

Indicatori economici comparativi

Indicatori	SUA	Marea Britanie	Franța	Germania
Producția industrială	-46%	-23%	-24%	-41%
Prețurile angro	-32%	-33%	-34%	-29%
Comerț extern	-70%	-60%	-54%	-61%
Șomaj	+607%	+129%	+214%	+232%

Impactul New Deal

Datorită **New Deal**, economia s-a restabilit, sectorul agrar a fost reabilitat, numărul șomerilor a scăzut, au fost construite locuințe sociale, școli, spitale și s-a dezvoltat infrastructura.

Politica externă a SUA

Politica externă a fost caracterizată prin **neutralitate** și **izolaționism**. SUA au stabilit relații diplomatice cu URSS și au promovat o politică de bună vecinătate.

Izolaționism: Politică externă de neimplicare în soluționarea problemelor internaționale.

Statele Europei de Vest

Marea Britanie

În **Marea Britanie**, viața politică a fost marcată de legea electorală din 1928, care a acordat femeilor drepturi electorale egale cu cele ale bărbaților. Marea Criză Economică s-a manifestat prin scăderea producției, creșterea șomajului și falimentarea întreprinderilor.

Economia Marii Britanii

- Producția de fontă a scăzut de la 9,2 milioane de tone la 6,3 milioane de tone.
- Producția de oțel a crescut, dar a avut perioade de căderi.
- Industria chimică, cea constructoare de automobile, energetică, petrolieră și aeronautică au avut o dezvoltare favorabilă.

Commonwealth: Asociație liberă a Marii Britanii și a fostelor sale colonii devenite state independente.

Monarhie constituțională: Formă de guvernare cu un monarh ale cărui atribuții sunt limitate de o constituție.

Personalități

- David Lloyd-George, prim-ministru al Marii Britanii (1916–1922)
- James Ramsay MacDonald, prim-ministru al Marii Britanii (1924, 1929–1935)

Franța

Franța a cunoscut perioade lungi de **instabilitate politică** și schimbări de guverne. Stabilitatea economică a fost asigurată de teritoriile nou achiziționate și reparațiile primite.

Harta Europei oferă o imagine vizuală a peisajului politic și geografic al continentului în perioada interbelică, subliniind diversitatea statelor și influența Uniunii Sovietice.

Probleme și transformări în Marea Britanie și Franța în perioada interbelică

Marea Britanie

Politică internă

În perioada 1918-1940, Marea Britanie a fost martora unor evoluții politice și sociale semnificative.

- **Greva din 1926:** Un conflict major a izbucnit în industria cărbunelui din cauza necesității de modernizare. Proprietarii minelor au ales să reducă salariile minerilor, ceea ce a dus la o grevă generală, la care s-au alăturat muncitori din alte sectoare. Guvernul a interzis grevele în 1927, dar a fost nevoit să adopte măsuri sociale, cum ar fi acordarea de pensii și combaterea sărăciei și a șomajului.
- **Criza dinastică:** Regele Eduard al VIII-lea a abdicat în 1936 pentru a se căsători cu Wallis Simpson, o americană divorțată, din cauza opoziției Bisericii, Guvernului și familiei regale. Fratele său, George al VI-lea, i-a succedat și a avut un rol important în consolidarea moralului poporului englez în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Politică externă

Marea Britanie a jucat un rol important în crearea **Sistemului Versailles-Washington**. A acceptat paritatea navală cu SUA la Conferința de la Washington și a optat pentru menținerea unui echilibru în politica europeană. A sprijinit Planul Dawes, a recunoscut URSS în 1924, a semnat Pactul de la Locarno în 1925 și Pactul Briand-Kellog în 1928.

Problema irlandeză

Deputații irlandezi din partidul "Noi înșine" au proclamat Republica Irlanda în Dublin, în 1919, cu Eamon de Valera ca președinte. În 1921, s-a semnat un Acord anglo-irlandez, prin care partea de sud a Irlandei a fost recunoscută ca Stat Irlandez Liber, iar partea de nord (Ulster) a rămas în Regatul Unit. În 1949, Irlanda a fost proclamată republică independentă și s-a retras din Commonwealth.

Viața economică

Guvernul britanic a promovat campania **"Buy British"** ("Cumpără produse engleze") pentru a susține economia națională.

Franța

Viața politică

Franța a avut un regim democratic republican, dar a fost caracterizată de instabilitate guvernamentală (42 de guverne între 1918 și 1940).

- **Blocul Național:** În 1919, alegerile au fost câștigate de Blocul Național (partide de dreapta), care a interzis grevele, a mărit ziua de muncă la 12 ore și a crescut impozitele.
- **Blocul celor de stânga:** În 1924, socialiștii și radicalii au format Blocul celor de stânga, care a restabilit ziua de muncă de 8 ore, a îmbunătățit condițiile de muncă și a introdus un impozit pe venit.
- **Guvernul Unității Naționale:** În 1926, un guvern al Unității Naționale, condus de Raymond Poincare, a fost format din partide de dreapta și radicali.
- **Frontul Popular:** În 1936, Frontul Popular (comuniști, socialiști și radicali) a câștigat alegerile. Guvernul lui Léon Blum a introdus săptămâna de lucru de 40 de ore, dreptul la concediu plătit, a dizolvat partidele de extremă dreapta și a naționalizat parțial industria de război.
- **Guvernul Daladier:** Divergențele din Frontul Popular au dus la căderea guvernului, iar Edouard Daladier a devenit prim-ministru, anulând unele reforme sociale.

Imperiul colonial

După Primul Război Mondial, Franța a preluat colonii din Africa și Orientul Mijlociu. Problemele legate de reorganizarea imperiului colonial au fost prioritare.

- **Comunitatea Britanică de Națiuni:** A fost creată o formă de parteneriat între metropolă și dominioane.
- **Statutul de la Westminster (1931):** A reglementat organizarea dominioanelor în Commonwealth, acordându-le o largă autonomie.

Viața economică

Franța a suferit pierderi grele în Primul Război Mondial și a devenit dependentă financiar de Marea Britanie și SUA.

- **Criza economică (1921):** A fost depășită în 1924, datorită plăților de reparații, redobândirii Alsaciei și Lorenei și exploatarea regiunii carbonifere Saar.
- **Creștere economică:** Metalurgia, industria constructoare de mașini, industria chimică și industria aeronautică au cunoscut creșteri semnificative.
- **Guvernul Poincare:** A reușit să stabilizeze francul prin majorarea impozitelor, reducerea salariilor și a pensiilor.

Marea Criză Economică

Franța a fost afectată mai târziu de Marea Criză Economică, dar aceasta a fost mai îndelungată (până în 1936).

- **Consecințe:** Au falimentat 1457 de întreprinderi, producția industrială a scăzut, producția de automobile și de oțel s-a redus drastic, comerțul extern a scăzut, prețurile produselor agricole s-au redus, iar șomajul a crescut.
- **Măsuri:** Franța a recurs la devalorizarea monedei pentru a-și stabiliza sistemul financiar.

Politica externă

Politica externă a Franței s-a caracterizat prin promovarea unor tendințe hegemonice.

- **Eșecul din Ruhr (1923):** Încercarea Franței de a pune sub control regiunea Ruhr a eșuat.
- **Planul Dawes și Planul Young:** Reparațiile plătite Franței au fost reduse.
- **Alianțe:** Franța a sprijinit crearea Micii Înțelegeri, a semnat un tratat de asistență mutuală cu Polonia și a stabilit relații diplomatice cu URSS.
- **Pactul Briand-Kellog:** Franța a fost unul dintre statele inițiatoare.
- **Conciliere:** În anii '30, Franța a promovat o politică de conciliere față de statele agresoare.

Politica duplicitară a Marii Britanii

În anii '30, Guvernul britanic a promovat o politică dublă față de agresori: nu a condamnat atacul japonez din Manciuria, s-a limitat la acuzarea agresiunii italiene asupra Etiopiei, a promovat o politică de neamestec în Războiul Civil din Spania și nu a luat atitudine față de crearea Axei Roma-Berlin. Politica de conciliere a Marii Britanii a fost demonstrată prin semnarea Acordului de la München, acceptând dezmembrarea Cehoslovaciei.

Statele Europei de Vest: Germania, Italia, Spania

Germania

Republica de la Weimar

Sub presiunea valului revoluționar, împăratul german Wilhelm al II-lea a abdicat în 1918, și a fost proclamată Republica. În 1919, a fost adoptată Constituția, instituind Republica de la Weimar, o republică federală, democratică, cu 17 landuri.

- **Parlament:** Reichstag și Reichsrat.
- **Putere executivă:** Președintele Reich-ului și cancelarul.

Anii '20 s-au caracterizat prin politica blocurilor și ascensiunea partidelor de extremă dreapta, precum NSDAP (Partidul Muncitoresc Național-Socialist German), condus de Adolf Hitler.

NSDAP (Partidul Muncitoresc Național-Socialist German): Un partid politic de extremă dreaptă, condus de Adolf Hitler, care a promovat ideologia nazistă și a ajuns la putere în Germania în 1933.

Viața social-economică (1918-1932)

Conform Tratatului de la Versailles, Germania a pierdut teritorii și coloniile, a fost obligată să plătească reparații de 132 miliarde mărci aur și a suferit pierderi umane semnificative. Creșterea inflației, șomajul și penuria de hrană au alimentat nemulțumirea populației.

- **Criza economică (1929-1933):** A avut urmări grave pentru economia germană: producția industrială s-a micșorat, șomajul a crescut, iar salariile și pensiile au fost reduse.

Ascensiunea nazismului

Criza a marcat începutul restrângerii democrației. Din 1930, Republica s-a transformat într-un sistem prezidențial, președintele Hindenburg numind cabinete lipsite de majoritate parlamentară.

- **Hitler cancelar (1933):** În 1932, NSDAP a obținut cele mai multe voturi în alegerile pentru Reichstag. Comuniștii nu au dorit să se coalizeze cu social-democrații, permițând ascensiunea naziștilor și numirea lui Adolf Hitler drept cancelar.

Odată ajunși la putere, naziștii au luat măsuri pentru a-și consolida pozițiile, începând cu epurarea cadrelor și interzicerea activității partidelor și a sindicatelor.

- **Incendierea Reichstagului (1933):** A servit drept pretext pentru suspendarea libertăților și instaurarea detenției de securitate, marcând apariția lagărelor de concentrare.

Politica externă (1933-1939)

Germania s-a retras din Liga Națiunilor în 1933, a alipit regiunea Saar în 1935 și a ocupat zona demilitarizată Rehnă în 1936. A semnat Pactul Anticomintern cu Japonia și s-a implicat în Războiul Civil din Spania de partea lui Franco. În 1938, prin Anschluss, Germania a anexat Austria, iar prin Căldășia de la Munchen, a dezmembrat Cehoslovacia. În 1939, a încheiat un tratat de neagresiune cu URSS – Pactul Ribbentrop-Molotov, împărțind Europa de Est.

Regimul nazist

Funcția de cancelar și cea de președinte au fost unificate în 1934, iar Hitler și-a asigurat puteri depline, numindu-se fűhrer și cancelar al Reichului. NSDAP, partidul unic, dubla și controla administrația locală.

Ministerul Culturii și Propagandei, sub conducerea lui Goebbels, a folosit mijloacele de informare în masă și paradele pentru a mobiliza și fanatiza populația. Presa, radioul, cinematografia, editarea de carte au fost supuse cenzurii, iar învățământul a fost epurat.

Aparatul represiv (SA, Gestapo, SS și poliția) utiliza diverse metode de teroare. Opoziția împotriva regimului a fost treptat eliminată.

Ideologia nazistă, formulată de Hitler în "Mein Kampf", se baza pe ideea superiorității rasei germane și pe necesitatea unui război. Politica rasială a inclus măsuri de încurajare a natalității la germani și eliminarea fizică a bolnavilor incurabili și a evreilor.

Italia

Ascensiunea fascismului

Situația economică și socială din Italia de după război era dificilă. În 1920-1921, țara s-a confruntat cu o criză acută, cu scăderea producției industriale, falimente și creșterea șomajului.

Mișcarea fascistă a apărut ca o expresie a crizei politice și sociale, în 1919 fiind create primele bande de fasciști din foștii veterani. Liderul fascist, Benito Mussolini, s-a situat în fruntea detașamentelor "Fasci di combattimento". În 1921, a fost fondat Partidul Național Fascist (PNF), care avea 700.000 de membri în 1922.

Marșul asupra Romei (1922)

În contextul unei crize politice, Mussolini a organizat un marș spre Roma. Sub presiunea maselor, regele Victor Emanuel al III-lea l-a însărcinat pe liderul fascist să formeze Guvernul. Treptat, Mussolini și-a impus caracterul dictatorial.

Dictatura fascistă

Începând cu 1925, în Italia s-a instaurat dictatura fascistă. Mussolini, numit "Il Duce", a obținut împuterniciri suplimentare și putea guverna prin ordonanțe. Libertățile individuale au fost suspendate, sindicatele nefasciste și partidele politice au fost interzise, iar presa, radioul și cinematografia au fost supuse cenzurii.

Acordurile de la Laterano (1929)

Italia a recunoscut oficial puterea Papei asupra Vaticanului, iar Sfântul Scaun, la rândul său, a recunoscut Italia în frunte cu dinastia de Savoia. Catolicismul a fost recunoscut drept religie oficială.

Politici economice și sociale

După instaurarea dictaturii fasciste, au fost introduse măsuri pentru redresarea economică: reducerea cheltuielilor statului, crearea unui sistem echilibrat de impozite și încheierea tratatelor de reducere a taxelor vamale. A fost promovată campania "Bătălia grâului" pentru a asigura Italia cu pâine proprie.

Regimul fascist a promovat o legislație socială avansată și a inițiat un vast program de munci publice. A susținut natalitatea prin acordarea de avantaje familiilor numeroase și interzicerea emigrației.

Eveniment	Data
Fondarea Partidului Național Fascist	noiembrie 1921
Marșul fasciștilor italieni spre Roma	28 octombrie 1922
Acordurile de la Laterano	11 februarie 1929
Constituirea Consiliului Național	1930
Semnarea Pactului Anticomintern	25 noiembrie 1936
Capitula rea Etiopiei în fața Italiei	5 mai 1936
Ieșirea Italiei din Societatea Națiunilor	decembrie 1937
Semnarea Pactului de Oțel între Italia și Germania	22 mai 1939

Spania

În timpul Primului Război Mondial, Spania și-a păstrat neutralitatea, dar s-a confruntat cu o criză în perioada postbelică. În 1923, generalul Don Miguel Primo de Rivera a înfăptuit o lovitură de stat, devenind...## Spania

Dictatura lui Miguel Primo de Rivera

În **1923**, Don Miguel Primo de Rivera a dat o lovitură de stat, fiind susținut de rege și armată. Sloganul său de guvernare era:

Țară, religie, monarhie

A inițiat reforme sociale pentru reducerea șomajului și sărăciei, investind în infrastructură și creând noi locuri de muncă. A mărit taxele pentru cei bogați și s-a bazat pe împrumuturi externe, dar aceste măsuri nu au rezolvat problemele țării, fiind nevoit să demisioneze în **1930**.

A Doua Republică Spaniolă (1931–1936)

Alegerile din **1931** au fost câștigate de o coaliție socialistă și liberală, regele Alfonso al XIII-lea abdicând. Constituția din **1931** a proclamat Republica, marcată de rivalități politice.

Războiul Civil (1936–1939) și Franco

Victoria Frontului Popular în **1936** a dus la o conspirație militară condusă de generalul Franco.

În **1936**, Franco a preluat comanda supremă și s-a autoproclamat șef de stat. Războiul s-a încheiat în **1939** cu victoria lui Franco.

Politicele lui Franco

Franco a adoptat ideologia Falangei Spaniole, persecutând participanții la mișcarea democratică.

Ca un catolic zelos, a acordat bisericii privilegii și a reintrodus religia în școli. În **1938**, a emis un decret privind controlul statului asupra presei și a editării de carte. A creat un sistem de sindicate verticale, încercând să șteargă diferențele de clasă.

Neutralitatea în Al Doilea Război Mondial

Franco a reușit să evite participarea Spaniei în Al Doilea Război Mondial.

Italia Fascistă

Corporatismul

Guvernul fascist a implementat **corporatismul**, asociind muncitorii și patronii în corporații și conducând economia prin metode dirijiste. În **1934**, au fost decretate 22 de corporații, conduse de Consiliul Național al Corporațiilor.

Impactul Marii Crize Economice

Marea Criză Economică din **1929–1933** a afectat Italia: producția industrială a scăzut, comerțul extern s-a redus, iar șomajul a crescut. Statul a aplicat monopolul comerțului exterior și tarife protecționiste. În **1933**, a fost creat Institutul pentru reconstrucție industrială.

Organizațiile de Copii și Tineret

Scopul acestor organizații era crearea unui om de tip nou, devotat statului. Se promova sentimentul național, educația fascistă și cultul personalității lui Mussolini. Copiii erau membri ai Figli/Figlie della lupa, iar tinerii erau organizați în Balilla și Avangardiști. Fetele erau grupate în Piccole Italiane și Giovanni Italiane, fiind educate pentru viața de familie.

Organizarea corporatistă a anulat libertatea sindicatelor și a extins intervenția statului. Corporatismul intenționa să organizeze economia și raporturile dintre clase, conciliindu-le în numele interesului superior al națiunii.

Politica Externă

În **1935**, Italia a format Frontul Stresa cu Franța și Marea Britanie. După cucerirea Etiopiei în **1936**, Victor Emmanuel al III-lea a fost proclamat împărat al Etiopiei. Mussolini a cooperat cu regimul nazist, constituind Axa Berlin-Roma. Italia l-a sprijinit pe Franco în Războiul Civil din Spania și a părăsit Societatea Națiunilor în **1937**, recunoscând Anschlussul în **1938**.

Statele Europei Centrale și de Est

Caracteristici Generale

Țările din Europa Centrală și de Est au constituit state naționale cu regimuri democratice, dar problemele social-economice au dus la regimuri autoritare.

Polonia

Contextul Politic

După Primul Război Mondial, Polonia a fost restabilită, fiind proclamată Republică în **1918**, condusă de Józef Piłsudski. Constituția din **1921** garanta o republică prezidențială.

Regimul Sanacja

În **1926**, printr-o lovitură de stat militară, Józef Piłsudski a instaurat un regim autoritar numit „Sanacja”. Constituția din **1935** acorda președintelui rolul principal.

Politica Economică

Polonia era o țară agrară, cu peste 60% din populație în agricultură. Criza economică a fost profundă, dar situația s-a ameliorat până în **1938**.

Politica Externă

Polonia a căutat alianțe regionale și a semnat pacte de neagresiune cu URSS în **1932** și cu Germania în **1934**.

Cehoslovacia

Proclamarea Republicii

Consiliul Național Cehoslovac a fost înființat la Paris în 1914. În 1918, a fost proclamată Republica Cehă independentă, care s-a unit cu Slovacia. Tomáš Masaryk a fost ales președinte.

Organizarea Statului

În 1920, a fost adoptată Constituția Republicii Cehoslovace, stabilind o republică parlamentară.

Dezmembrarea

Prin Acordul de la München din 1938, Cehoslovacia a fost dezmembrată. În 1939, Slovacia și-a proclamat independența, iar Cehia a fost ocupată de trupele germane.

Ungaria

Republica Ungară

În 1918, a fost proclamată Republica Ungară, dar în 1919 a fost proclamată Republica Ungară a Sfaturilor, unită cu Rusia Sovietică.

Restaurația Monarhică

În 1919, Budapesta a fost ocupată de amiralul Miklós Horthy, care a restaurat regimul monarhic. Horthy a instaurat un regim autoritar.

Iugoslavia

Crearea Regatului

În 1918, a fost proclamat Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor, condus de Alexandru I. Constituția din 1921 a proclamat o structură de stat condusă de rege.

Dictatura Regală

În **1929**, regele Alexandru I a înfăptuit o lovitură de stat, anulând Constituția și redenumind țara Regatul Iugoslaviei.

Bulgaria

Bulgaria a fost stat învins în Primul Război Mondial. În **1918**, țarul Ferdinand a abdicat în favoarea fiului său, Boris al III-lea.

În perioada interbelică, economia Bulgariei a fost dominată de agricultură, dar s-au dezvoltat și industria ușoară și industria tutunului. Economia bulgară a devenit dependentă de Germania.

Tabel comparativ: Regimuri Politice

Caracteristică	Regim Autoritar	Regim Democratic	Regim Totalitar
Putere Politică	Concentrată în mâinile unei persoane sau unui grup restrâns	Distribuită între diferite instituții și ramuri ale puterii	Control absolut al statului asupra tuturor aspectelor vieții
Libertăți Civile	Restricționate	Garantate și protejate	Suprimate complet
Participare Politică	Limitată sau inexistentă	Largă, prin alegeri libere și corecte	Inexistentă, un singur partid politic permis
Controlul Informației	Cenzură parțială sau totală	Libertatea presei și a exprimării	Control total al statului asupra mass-mediei
Economie	Controlată parțial de stat	Piață liberă cu intervenție limitată a statului	Controlată integral de stat
Ideologie	Promovată, dar nu impusă cu forța	Pluralism ideologic	Impusă cu forța, disidența fiind reprimată brutal

Evenimente politice în Bulgaria și Iugoslavia în perioada interbelică

Bulgaria după Primul Război Mondial

În 1920, [Uniunea Populară Agrariană Bulgară](#) a format guvernul, condus de [Alexander Stamboliiski](#). Totuși, la 9 iunie 1923, [Alianța Militară](#), alcătuită din ofițeri, a organizat o [lovitură de stat](#), înlăturând guvernul și asasinându-l pe premier.

Instaurarea unui nou guvern și limitarea libertăților

Noul guvern a fost format din reprezentanții [Înțelegerii Populare](#), conduși de [profesorul Alexander Ţankov](#). În 1924, a fost adoptată o [lege privind protecția statului](#), care a rămas în vigoare până în 1944. Această lege a limitat semnificativ libertățile civice.

Liniștea relativă și politica externă a Iugoslaviei

Perioada cabinetelor conduse de [Andrei Liapcev](#) (1926–1931) și [Alexander Malinov](#) și [Nikola Mușanov](#) (1931–1934) a adus o liniște relativă în Bulgaria. În politica externă, [Iugoslavia](#) s-a concentrat pe menținerea *statu-quo*-ului teritorial și pe promovarea securității regionale.

[Statu-quo](#) - Situația existentă la un moment dat.

Alianțe regionale

Iugoslavia a fost un membru activ al alianțelor regionale:

- În 1921, alături de [România](#) și [Cehoslovacia](#), a format [Mica Înțelegere](#).
- La 9 februarie 1934, împreună cu [Turcia](#), [Grecia](#) și [România](#), a constituit [Înțelegera Balcanică](#).

Asasinatul de la Marseille

În octombrie 1934, la [Marseille](#), membrii mișcării teroriste a [ustașilor](#) l-au asasinat pe [regele Iugoslaviei, Alexandru I](#), și pe [ministrul francez al afacerilor externe, Louis Barthou](#).

Schimbări politice în Iugoslavia

După asasinat, rege a devenit fiul minor, **Petru al II-lea**, instituindu-se un **Consiliu de Regență** condus de **prințul Paul**. Noul guvern, condus de **Milan Stojadinović** (1935–1939), a orientat politica externă spre colaborarea cu **Germania** și **Italia**. În **1937**, la **Roma**, a fost semnat un tratat de prietenie cu **Italia**.

Țărănimea și schimbările radicale

După reformă, s-a format un număr mare de mici ferme țărănești. Două treimi dintre acestea aveau terenuri de până la 5 hectare, iar o treime aveau terenuri de până la 5 hectare. Aproximativ 500.000 de țărani au rămas fără pământ, iar 250.000 dintre ei au emigrat. Adepții schimbărilor radicale au optat pentru impunerea unei guvernări autoritare.

Lovitura de stat din 19 mai 1934

La **19 mai 1934**, **Alianța Militară** și "**Zveno**" au realizat o **lovitură de stat**, restaurând un regim autoritar, interzicând partidele politice și controlând presa.

Regimul personal al lui Boris al III-lea

De teama pierderii coroanei, **Boris al III-lea** și-a intensificat activitatea politică: a îndepărtat militarii de la putere, a numit guvernul și, în **1935**, a instaurat un regim personal. A suspendat Constituția, a dizolvat Adunarea Națională, a interzis activitatea partidelor politice și a lichidat activitatea sindicală independentă, ceea ce a dus la distrugerea regimului parlamentar-constituțional din țară.

Politica externă a Bulgariei

După Primul Război Mondial, **Bulgaria** a încercat să iasă din izolare. În iulie 1934, a restabilit legăturile cu **URSS**, s-a orientat spre relații de bună vecinătate cu **Iugoslavia**, dar a refuzat să facă parte din **Înțelegerea Balcanică**. Bulgaria a întreținut relații politice și economice intense cu **al Treilea Reich**.

Rolul regelui Boris al III-lea în Bulgaria

În **1935**, țarul **Boris al III-lea** a devenit o forță politică activă, recâștigând puterea și instaurând o dictatură regală. El a slăbit puterea politică a "**Zveno**" și a militarilor, păstrând alte facțiuni pentru a face alianțe împotriva lor, evitând restabilirea supremației politice tradiționale a Adunării și cererile de a scrie o nouă constituție bulgară.

Rolul regelui Alexandru I în Iugoslavia

La începutul anului **1929**, regele **Alexandru I** a preluat puterea și a instituit un sistem autoritar, interzicând partidele și formele de asociere pe categorii etnice. Regimul se baza pe aparatul de securitate, propagând iugoslavismul integral ca ideologie de stat. O reformă administrativă a creat provincii mari, numite banovine, pentru a elimina regiunile istorice și identificările naționale și etnice asociate acestora. Dictatura regală a fost puternic orientată către persoana monarhului, **Alexander Karagheorghević**, care a instituit un stat polițienesc și al serviciilor secrete.

Declinul comercial

Această imagine prezintă declinul comercial în procente în perioada 1929-1933, afectând importurile și exporturile mai multor țări.

 Declinul comercial, %, în anii 1929–1933

Se observă că Bulgaria și România au fost printre cele mai afectate state.

Componența națională a populației în perioada interbelică

Stat	Populația Majoritară
Polonia	Polonezi (69,4%)
Cehoslovacia	Cehi (50,9%)
Iugoslavia	Sârbi (53,2%)

Polonia avea o majoritate poloneză clară, în timp ce Cehoslovacia și Iugoslavia erau mult mai diverse etnic.

Rusia/Uniunea Sovietică

Vocabular

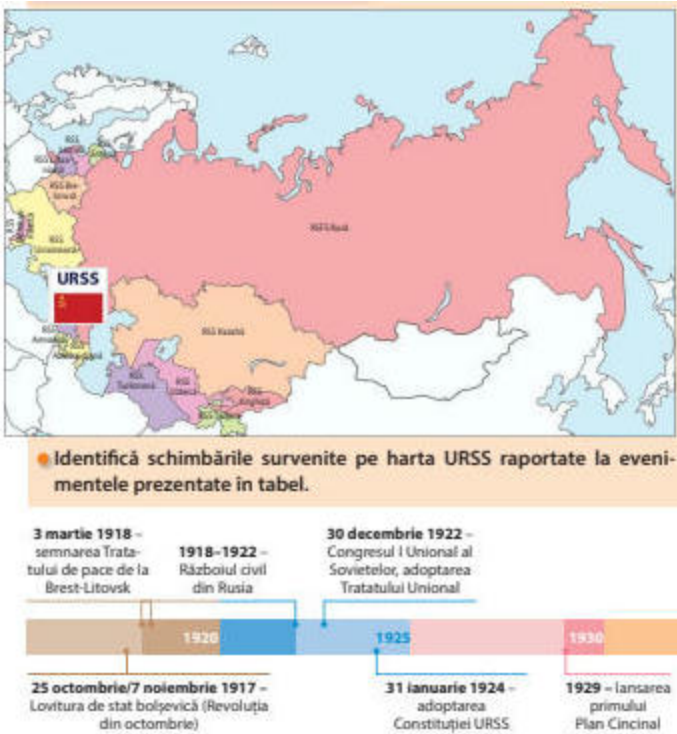
- **Bolșevic:** Adept al bolșevismului, al învățăturii lui Lenin, comunist.
- **GULAG:** Direcția generală a lagărelor, termen folosit pentru a denumi atât rețeaua de lagăre, cât și sistemul represiv.
- **Proletariat:** Totalitatea muncitorilor, lipsiți de mijloace de producție.
- **Soviete:** În Rusia Sovietică, apoi URSS, organ al puterii de stat centrale și locale format din deputați „aleși de cetățeni” (în realitate desemnați de partidul de la conducere).
- **Represiune:** Utilizarea forței și violenței pentru a controla un grup de populație.

Timpul și spațiul istoric

- **25 octombrie/7 noiembrie 1917:** Lovitura de stat bolșevică (Revoluția din octombrie).
- **1918–1922:** Războiul civil din Rusia.
- **3 martie 1918:** Semnarea Tratatului de pace de la Brest-Litovsk.
- **30 decembrie 1922:** Congresul I Unional al Sovietelor, adoptarea Tratatului Unional.
- **31 ianuarie 1924:** Adoptarea Constituției URSS.
- **1929:** Lansarea primului Plan Cincinal.
- **5 decembrie 1936:** Adoptarea Constituției staliniste.
- **23 august 1939:** Semnarea Tratatului de neagresiune sovieto-german.

Evoluția teritorială a URSS

Această imagine prezintă evoluția teritorială a URSS între 1922 și 1940, indicând modul în care s-au adăugat noi republici unionale.

Creșterea numărului republicilor unionale

Anul	Republicile
1922	RSFS Rusă, RSS Ucraineană, RSS Bielorusă, RSFS Transcaucaziană (RSS Armeană, RSS Azerbaidjană, RSS Gruzină)
1924	RSS Turkmenească, RSS Uzbecă
1929	RSS Tadjică
1936	RSS Kazahă, RSS Kirghiză
1940	RSS Lituaniană, RSS Estonă, RSS Letonă, RSS Moldovenească, RSS Karelo-Fină

Constituirea URSS și regimul politic (1922–1939)

La **30 decembrie 1922**, a fost adoptat **Tratatul unional**, semnat de reprezentanții **Federației Ruse, Ucrainei, Bielorusiei și RSFS Transcaucaziană**, constituind **Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS)**. În **ianuarie 1924**, a fost adoptată **Constituția URSS**, care a stabilit drept organ suprem al puterii de stat **Congresul Unional al Sovietelor**.

Între **17 mai 1918** și **25 octombrie 1922**, în Rusia Sovietică s-a desfășurat un **Război civil**, caracterizat prin confruntarea dintre "**roșii**" și "**albi**". Războiul s-a încheiat cu victoria **Armatei Roșii**, grație politicii **comunismului de război**.

Pe fondul nemulțumirilor față de **Guvernul provizoriu al lui Alexandr Kerenski**, la **25 octombrie/7 noiembrie 1917**, bolșevicii, conduși de **Lenin**, au efectuat o **lovitură de stat**, cunoscută și ca **Revoluția bolșevică**.

Măsuri radicale întreprinse de puterea sovietică

- **Decretul asupra păcii**: Încheierea unei păci separate cu Germania, la Brest-Litovsk, 1918.
- **Decretul asupra pământului**: Naționalizarea întregului fond funciar al țării.
- **Decretul asupra naționalităților**: Dreptul de a-și hotărî singure soarta.
- Respingerea parlamentarismului și desființarea Dumei.

Ideologia și dictatura

Baza ideologică a regimului comunist o constituiau operele lui **K. Marx, F. Engels** și **V. Lenin**. Bolșevicii au instaurat **dictatura proletariatului**, bazată pe poliția politică – **CEKA** și **Armata Roșie**.

Lupta pentru putere și represii

După moartea lui **V. I. Lenin** în **1924**, **Iosif Stalin** s-a impus la conducerea partidului, înlăturând opoziția și concentrând puterea în mâinile sale. În URSS a fost instaurat un sistem totalitar, sprijinit de un puternic aparat represiv.

"Marea Teroare"

Represiunile au culminat cu procesele publice din anii **1937–1939**. În **1937**, a fost executat mareșalul **Tuhacevski**. Până în **1939**, peste 25 de milioane de oameni au fost supuși represaliilor, mulți murind în lagăre.

Trăsături specifice în URSS

Crearea cetățeanului sovietic, ateu, promovarea cultului personalității lui Lenin și Stalin. Organizații de copii și tineret: octombrei, pionieri, comsomoliști.

Noua politică economică (NEP)

În 1921, Lenin a introdus **Noua politică economică (NEP)**, un compromis între comunism și capitalism, care a permis relansarea economiei.

Colectivizarea forțată

Începând cu 1928, Stalin a renunțat la NEP și a recurs la **industrializarea și colectivizarea forțată**. Colectivizarea a avut urmări tragice, generând foametea din 1932–1933.

Industrializarea

Industrializarea a fost realizată prin "**planurile cincinale**", care au dus la construirea de hidrocentrale, uzine și căi ferate.

Politica externă

Obiectivul principal al statului sovietic a fost recunoașterea sa. URSS a sprijinit **Internaționala a III-a comunistă (Cominternul)**. În 1934, URSS a fost integrată în **Liga Națiunilor**. În 1939, a fost semnat **Pactul Molotov-Ribbentrop**.

Numărul persoanelor condamnate în dosare intentate de CEKA-OGPU-NKVD (1921–1940)

Indicatorul	Anii '20 ai sec. XX
	1921
Numărul de condamnați	35,8
La pedeapsa capitală (incl.)	9,7

Indicatorul	Anii '30 ai sec. XX
	1931
Numărul de condamnați	180,6
La pedeapsa capitală (incl.)	10,6

Analiza acestor date ne permite să înțelegem amploarea represiunilor din perioada sovietică.

Extremul Orient în Perioada Interbelică

În perioada interbelică, Extremul Orient a fost marcat de ascensiunea Japoniei și de conflicte interne în China.

Japonia: Democratizare și Militarism

În primul deceniu interbelic, Japonia a cunoscut progrese în **democratizare**.

- Numărul alegătorilor a crescut, ajungând la 14 milioane, ca rezultat al introducerii **sufragiului universal** în 1925.
- Partidul Conservator și Partidul Liberal dominau scena politică.

Cu toate acestea, sub influența cercurilor **militariste**, Japonia a evoluat spre un regim autoritar cu o politică expansionistă.

Militarism: Politică de subordonare a activității de stat, de mărire a potențialului militar și de pregătire pentru război.

Un grup influent de ofițeri militari ultranaționaliști, societatea **Căii Imperiale**, urmărea expansiunea în Asia de Est și Sud-Est pentru a obține resurse pentru economia japoneză.

În 1932, gruparea militară a preluat controlul asupra sistemului politic și administrativ, ducând la prăbușirea regimului parlamentar.

În 1940, partidele au fost obligate să se autodizolve, fiind înființat un partid mixt, **Taisei Yokusankai**. Guvernul a naționalizat economia și a impus restricții asupra drepturilor civile.

În plan extern:

- Japonia și-a extins sfera de influență, obținând controlul asupra fostelor colonii germane din Pacific și orașului chinez Qingdao.
- În 1931, trupele japoneze au invadat **Manciuria**.
- În 1932, a fost creat statul marionetă **Manchukuo**.
- În 1933, Japonia a părăsit **Societatea Națiunilor**.
- În 1936, a fost semnat **Pactul Anticomintern** cu Germania nazistă.

Era Shōwa

La 25 decembrie 1926, împăratul **Hirohito** a urcat pe tron, începând o nouă eră, **Shōwa** (Pacea Iluminată).

Criza Economică

Japonia a fost afectată de:

- Cutremurele devastatoare din 1923 și 1927.
- Criza financiară din 1927.
- Criza economică globală (1929–1933).

Guvernul a implementat măsuri de stimulare macroeconomică inițiate de Korekiyo Takahashi, ajustări ale ratei de schimb, fiscale și monetare, introducerea unui mecanism prin care Guvernul putea primi credit ușor de la banca centrală.

China: Război Civil și Agresiune Japoneză

La sfârșitul lui 1911, revoluționarii conduși de Sun Yat-Sen și Yuan Shi-kai l-au obligat pe ultimul împărat Qing să abdice, iar în 1912 a fost proclamată republica. Republica Chineză era fărâmițată politic.

China s-a confruntat cu un șir de războaie civile între naționaliști și comuniști.

Gomindan: Formațiune politică naționalistă, primul partid politic chinez, fondat în 1921.

În 1923, Sun Yat-Sen a început militarizarea Partidului Național Republican (Kuomintang sau Gomindan), cu scopul de a unifica țara.

În iulie 1925, Guvernul din Canton s-a declarat Guvern național al Republicii Chineze. Conducerea partidului a fost preluată de [Chiang Kai-Shek](#).

Masacrul de la Shanghai

În 1927, Chiang Kai-Shek și-a îndreptat trupele împotriva bastioanelor comuniste, provocând [Masacrul de la Shanghai](#).

[Masacrul de la Shanghai](#): Suprimarea violentă a Partidului Comunist Chinez și a elementelor de stânga.

Războiul Civil Chinez

După ruptura cu Kuomintangul, comuniștii au organizat grupuri înarmate, începând un război civil (1927–1949), suspendat între 1937 și 1945.

În 1928, Chiang Kai-Shek a cucerit Beijingul, consolidându-și poziția. Guvernarea sa n-a reușit să țină sub control țara, atacată de gherilele comuniste și de expansionismul Japoniei.

[Gherilă](#): Război de hărțuială sau luptă de ambuscadă.

În teritoriile cucerite de comuniști a fost efectuată reforma agrară. [Mao Zedong](#) a fost ales în 1931 președinte al noii republici comuniste.

În 1934, Mao a organizat „[Marșul cel lung](#)”, impunându-și linia politică și devenind președinte al Partidului Comunist Chinez (1935).

Războiul Chino-Japonez

În 1937, Japonia a atacat China, iar Chiang Kai-Shek a format o alianță cu comuniștii împotriva Japoniei.

În 1938, Japonia a declarat că introduce o nouă ordine în Asia de Est.

Guvernul Chiang Kai-Shek a căzut în urma conflictelor interne cu comuniștii, iar Mao și-a extins influența.

Pierderile Chinei în război au fost uriașe, până la 20 de milioane de morți. După înfrângerea Japoniei în 1945, China și-a redobândit teritoriile pierdute.

Colaboraționism

Colaboraționism: Atitudine sau politică de trădare a intereselor proprii țări, specifică celor care au colaborat cu ocupanții străini.

Evenimente Cronologice Cheie

Anul	Eveniment
1925	Introducerea sufragiului universal în Japonia
1926	Urcarea la tron a împăratului Hirohito
1931	Invadarea Manciuriei de Japonia
1932	Crearea statului marionetă Manchukuo
1935	Preluarea conducerii Gomindanului de Chiang Kai-Shek
1936	Încheierea armistițiului între naționaliști și comuniști în China
1937	Declanșarea Războiului chino-japonez

Acest război, început în iulie 1937, a dus la anexarea de către Japonia a nordului Chinei și a coastei Mării Chinei.

Reprezentare Vizuală a Spațiului Istoric

Organizarea Politică a României

Constituția din 1923 și din 1938

Constituția din 1923 consacră un **regim democratic**, în timp ce în **1938** s-a instaurat un **regim dictatorial**.

Atribuțiile regelui conform Constituției din 1923:

- Puterea legislativă era exercitată de rege prin reprezentațiunea națională (Senatul și Adunarea Deputaților).
- Regele sancționa și promulga legile.
- Inițiativa legilor era dată regelui.

Atribuțiile regelui conform Constituției din 1938:

- Regele era capul statului.
- Puterea legislativă se exercita de rege prin reprezentatiunea națională.

Politica Externă a României (1918-1939)

Politica externă a României a fost orientată spre:

- Recunoașterea internațională a **Marii Uniri**.
- Menținerea **integrității teritoriale**.
- Constituirea de **alianțe regionale**.

Evenimente și tratate importante:

- **1921**: Convenția de alianță cu Polonia.
- **1921**: Constituirea Micii Înțelegeri (România, Cehoslovacia, Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor).
- **1926**: Tratatul de alianță cu Franța și Tratatul de amicitie cu Italia.
- **1928**: Aderarea la Pactul de la Paris (Briand-Kellog).
- **1929**: Semnarea Protocolului de la Moscova.
- **1933**: Aderarea la Pactul de neagresiune și conciliațiune de la Rio de Janeiro.
- **1934**: Înființarea Înțelegerii Balcanice (România, Grecia, Iugoslavia, Turcia).
- **1939**: Tratatul economic româno-german.

România a încercat să obțină garanții din partea Marii Britanii și Franței și să îmbunătățească relațiile cu URSS, menținând cooperarea cu Germania.

Analiza Indicatorilor Economici

Relansarea Economiei (1934-1940)

Între 1934 și 1940, economia s-a relansat prin:

- Redresarea monedei naționale.
- Comenzi de stat.
- Reluarea schimburilor economice.

Producția industrială a crescut cu aproximativ **22%** datorită investițiilor. S-au dezvoltat:

- Industria metalurgică.
- Industria petrolieră.

S-a realizat:

- O rețea rutieră modernă.
- Introducerea transportului interurban cu autobuzul.
- Modernizarea și construirea căilor ferate.

România dispunea de:

- Transport prin conducte ce legau zona petrolieră din Valea Prahovei cu București, Constanța și Oltenița.
- Transport aerian modern.
- Transport pe apă asigurat de Navigația Fluvială Română și Serviciul Maritim Român.

Integrarea Economică Națională (După Unire)

În primii ani după unire, scopurile economiei românești au fost:

- Refacerea țării.
- Integrarea la scară națională a tuturor ramurilor economice.

Au existat două concepții de politică economică:

- Politica „prin noi înșine” (PNL și burghezia financiară-liberală): dezvoltarea economică prin forțe proprii, cu participarea capitalurilor străine.
- Politica „porților deschise” (PNȚ, burghezia sătească): concesiile capitalurilor străine pentru piețe mai avantajoase pentru cerealele românești.

Unificarea Monetară și Progresele Industriale

- **1920**: S-a realizat unificarea monetară.
- Industria electrică a crescut cu **429,4%**.
- Industria chimică a crescut cu **320%**.

Compoziția Etnică a României (1930)

Conform recensământului din 1930:

- Români: **71,9%**
- Maghiari: **7,9%**
- Germani: **4,1%**
- Evrei: **4%**
- Ruteni și ucraineni: **3,2%**
- Ruși: **2,3%**
- Țigani: **1,5%**
- Alții: **0,3%**

Schimbări în Economia Națională

Cerealele au pierdut primul loc la export, fiind înlocuite de produsele petroliere. În 1938, producția autohtonă satisfacea **80%** din necesitățile de produse industriale ale țării. Ramurile neagricole aveau o pondere de **51%** în produsul social și de **41,7%** în venitul național. România a devenit un **stat agrar-industrial**.

Basarabia în Cadrul României Mari (1918-1940)

Integrarea Basarabiei

După unirea Basarabiei cu România (1918), a urmat procesul de integrare în statul român, cu măsuri de modernizare a economiei, vieții politice și a societății.

Viața Politică

- La 27 noiembrie 1918 a fost convocată ultima ședință a Sfatului Țării.
- Basarabenilor le-a fost rezervat un anumit număr de locuri în Adunarea Națională.
- În primul Parlament postbelic, Basarabia a avut 90 de deputați și 37 de senatori.
- Partidele politice din Basarabia au fuzionat cu cele din restul României sau au fost constituite noi partide.

Partidul Țărănesc din Basarabia

În 1918, a fost format Partidul Țărănesc, condus de Pantelimon Halippa, cu membri precum Ion Inculeț și Ion Pelivan. Programul partidului stipula:

- Desproprietărirea moșierilor și împrăștierea țăranilor cu pământ.
- Egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii.
- Votul universal pentru ambele genuri.

După alegerile parlamentare din 1919, majoritatea locurilor rezervate Basarabiei au fost câștigate de Partidul Țărănesc.

Reforma Agrară în Basarabia

Legea de reformă agrară, promulgată la 11 martie 1920, prevedea exproprierea terenurilor care au aparținut:

- Coroanei
- Statului rus
- Băncii Țărănești
- Mănăstirilor din străinătate
- Zemstvelor

Țăranii urmau să primească loturi de pământ de 6–8 ha. Au fost expropriate proprietățile care cuprindeau **80%** din pământurile moșierești.

„**Casa Noastră**” – instituție de stat care se ocupa cu organizarea și administrarea lucrărilor de expropriere și împrăștiere.

Structura Economică

Populația rurală constituia **87%** din totalul populației Basarabiei. Chișinău era cel mai mare oraș (114.896 locuitori). S-a constituit Inspectoratul Regional al Muncii și Casa Asigurărilor Sociale.

Agricultura

Cultura cerealelor ocupa locul principal, cu un rol aparte pentru porumb. Viticultura era importantă, în special în județul Cahul. Satele din valea Nistrului erau specializate în pomicultură și legumicultură, zona din jurul Tighinei fiind numită „California României”. În 1935, Basarabia deținea **41,27%** din exportul de fructe al României.

Industria

Industria a fost slab dezvoltată din cauza lipsei zăcămintelor minerale, a investițiilor și a promovării dezvoltării agrare. Au evoluat ramurile industriale dependente de agricultură:

- Morărit
- Panificație
- Producerea de spirt și zahăr
- Industria textilă
- Prelucrarea lemnului

În 1925, volumul producției industriale a Basarabiei constituia **6,6%** din totalul producției industriale a țării. În 1930, activau 222 de întreprinderi.

Transportul

S-au construit drumuri interne și de legătură între Basarabia și restul țării (600 km de șosea națională și 200 km de șosele regionale). S-a modernizat rețeaua de căi ferate și s-au construit aeroporturi la Chișinău, Cetatea Albă și Ismail.

Mișcarea Cooperatistă

Mișcarea cooperatistă – asociere, uniune de persoane în întreprinderi cooperatiste (de producție, de consum, de desfacere, de credit, prestări de servicii etc.).

Ion Incuț (1884–1940)

Om politic, fizician, membru titular al Academiei Române, primul președinte al Sfatului Țării. A continuat să joace un rol semnificativ în viața politică, deținând înalte funcții ministeriale.

Populația Basarabiei Conform Recensământului din 1930

Județul	În total	Bărbați	Femei
Bălți	386 721	193 310	193 411
Cahul	196 693	98 694	97 999
Cetatea Albă	341 176	169 298	171 878
Hotin	392 430	191 722	200 708
Ismail	225 509	113 124	112 385
Lăpușna	419 621	208 617	211 004
Orhei	279 292	139 707	139 585
Soroca	316 368	156 520	159 848
Tighina	306 592	152 121	154 471
Total	2 864 402	1 423 113	1 441 289

Producția de Cereale în Județul Tighina (vagoane)

Denumirea	1934	1935	1936	1937
Porumb	8880	7443	18849	12072
Orz	4328	1074	9306	4170
Grâu	3681	2348	10558	9780
Secară	304	256	1412	3960
Ovăz	214	32	334	264

Industria în Județul Lăpușna, 1935

Denumirea	Nr
Mori	236
Industria grafică (tipografii etc.)	14
Industria alimentară (ferme de lapte, apă gazoasă, conserve, mezeluri etc.)	110
Fabrici de materiale de construcții	14
Industria textilă	4
Fabrici de mașini și unelte agricole	2
Dăraci pentru lână	5
Fabrici de săpun	4
Brutării și covrigării	62
Industria pielii	3
Altele	69
Total	523

RASSM (1924–1940) și Politica Expansionistă a URSS

Contextul Creării RASSM

URSS urmărea să recupereze fostele teritorii ale Imperiului Rus, creând RASS Moldovenească la frontiera estică a României, cu scopul de a anexa Basarabia și de a se extinde în Europa de Est.

Colectivizare – acțiuni de trecere a mijloacelor de producție în proprietate colectivă prin naționalizare, expropriere etc., procese deseori însoțite de violență, deportări, condamnări.

Etape Importante

- **4 februarie 1924**: Expedierea Memoriului cu privire la necesitatea creării RASSM.
- **29 iulie 1924**: Adoptarea Hotărârii cu privire la crearea RASSM.
- **12 octombrie 1924**: Adoptarea Hotărârii cu privire la constituirea RASSM în componența Ucrainei Sovietice.
- **23 aprilie 1925**: Adoptarea Constituției RASSM.
- **7 august 1932**: Adoptarea Legii „despre cele cinci spice de grâu”.
- **1932–1933**: Foametea din RASSM.
- **1937–1938**: Perioada de vârf a „Marii terori”.

Obiectivele Creării RASSM

Conform memoriului din 4 februarie 1924, RASSM trebuia să:

- Contribuie la răspândirea ideilor comuniste în Basarabia.
- Creeze un „cap de pod” pentru realizarea planurilor expansioniste sovietice în direcția sud-vest.

RASSM ar fi putut juca un rol politic și propagandistic similar cu cel al Republicii Bielorusie față de Polonia și cel al Republicii Carele față de Finlanda.

Structurile Regimului Totalitar

În RASSM au fost introduse structurile regimului totalitar bolșevic:

- Partidul Comunist (PC(b)).
- Sovietele de deputați.
- Organizații bolșevice ale tineretului.
- Sindicate de tip sovietic.
- Organele represive (NKVD).

Evoluția Social-Economică

Agricultura era principala ramură economică, cu accent pe legumicultură și pomicultură. Au fost aplicate politici social-economice specifice spațiului sovietic, inclusiv confiscări forțate și fiscalitate excesivă.

Foametea din 1925

Din cauza abuzurilor, a fiscalității excesive și a condițiilor climaterice dificile, RASSM s-a confruntat cu foametea în 1925.

Colectivizarea Forțată

Colectivizarea forțată de la începutul anilor 30 s-a caracterizat prin anularea proprietății private, aplicarea constrângerii și violenței.

Epurare – campanie de represiune din URSS ce presupunea identificarea și lichidarea „dușmanilor poporului”. **Exod** – emigrare în masă a populației.
PC(b) – Partidul Comunist (bolșevic).

Componenta Etnică (1924)

În 1924, populația RASSM era formată din:

- Moldoveni – 32%
- Ucrainenii – 38%
- Evrei – 11%
- Ruși – 11%
- Alții – 8%

Presa și Identitatea Sovietică

În Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (RASSM), presa a avut un rol crucial în modelarea **culturii** și a **identității sovietice**, în special în rândul tinerilor.

- La 1 mai 1924, a fost publicat primul ziar, „Plugarul Roș”, ulterior redenumit „Moldova socialistă” în 1930.
- În 1925, a început să apară ziarul „Tânărul leninist” în limbile română și rusă.
- În 1930, a fost lansată revista pentru copii și adolescenți „Scânteia leninistă”.

Aceste publicații au contribuit la familiarizarea cititorilor cu **literatura clasică română** și la discutarea **originii poporului moldovenesc**, dar au servit și ca instrumente de **propagandă** și **formare a identității sovietice**.

Industrializarea și Migrația

Industrializarea în RASSM a fost un proces susținut, dar a avut și consecințe demografice semnificative.

- Au fost construite fabrici de conserve, turnătorii, uzine mecanice și alte întreprinderi industriale.
- Evoluția industriei conservelor a permis RASSM să devină un important producător în URSS.

Lipsa forței de muncă a dus la [migrația din alte regiuni ale Uniunii](#), ceea ce a schimbat structura populației. În 1928, doar 600 din 14.300 de muncitori erau moldoveni.

Colectivizarea și "Deschiaburirea"

Colectivizarea agriculturii a fost implementată forțat, cu consecințe grave pentru țărănime.

- În 1932, 68,3% din gospodăriile țărănești erau colectivizate, iar în 1937, procentul a ajuns la 96,6%.
- A avut loc procesul de "deschiaburire" sau "desculăcire", deși "culacii" reprezentau doar 2,7% din populația rurală.
- În primăvara lui 1931, aproximativ 3.200 de familii au fost deschiaburite, iar 2.000 au fost deportate.

Legea "despre cele cinci spice de grâu" și Foametea

În 1932, a fost introdusă Legea "despre cele cinci spice de grâu", care prevedea pedepse severe pentru furturi minore.

Această lege a dus la o [foamete](#) devastatoare în perioada 1932-1933.

Regiunile afectate de foamete au fost [blocate](#), iar populației i s-a interzis să migreze. Foametea, represiunile și deportările au generat un [exod masiv](#) spre România.

Masacrul de la Olănești

Pentru a opri exodul, paza frontierei a fost întărită, iar grănicerii sovietici au folosit arme împotriva refugiaților înfomețați.

- În primele trei luni ale anului 1932, 1.300 de familii au încercat să treacă Nistrul, mulți fiind uciși de grăniceri.
- La 23 februarie 1932, la Olănești, grănicerii sovietici au deschis focul asupra unor familii care încercau să treacă Nistrul, rezultând 40 de morți, majoritatea copii, femei și bătrâni.

Acest eveniment a avut **rezonanță internațională** și a șocat opinia publică.

Politica Cultural-Lingvistică

Politica cultural-lingvistică a urmărit crearea "omului nou sovietic" și promovarea unei identități moldovenești separate de cea română.

- S-a intensificat procesul de **ucrainizare** și **rusificare** a populației românești din stânga Nistrului.
- S-a încercat impunerea unei limbi literare moldovenești contrafăcute.
- În 1938, grafia latină a fost interzisă și s-a revenit la alfabetul chirilic.

Cu toate acestea, au fost deschise noi instituții de învățământ, inclusiv Institutul Pedagogic din Tiraspol, și au fost create biblioteci și case de cultură.

Marea Epurare

Marea Epurare din anii '30 din URSS a afectat și RASSM.

- Intelectuali, conducători ai RASSM, țărani, muncitori și preoți au fost victime ale represiunilor.
- În 1937, NKVD-ul a ordonat arestarea "spionilor români", în special a "dezertorilor și emigranților din România".
- Mii de oameni au fost condamnați la moarte sau internați în gulaguri.

Obiectivele Statului Sovietic în RASSM

Conform documentelor vremii, statul sovietic avea următoarele obiective în RASSM:

Obiectiv	Descriere
Construcția Națională	Crearea unei identități moldovenești distincte de cea română.
Expansiunea Teritorială	Considerarea Prutului ca frontieră, cu perspectiva includerii Basarabiei în RASSM.
Distrugerea Religiei și a Obiceiurilor	Eliminarea religiei, a tradițiilor și a valorilor culturale locale, înlocuindu-le cu ideologia sovietică.
Colectivizarea Forțată	Obligarea țăranilor să se înscrie în gospodăriile colective ("colhozuri"), transformându-i în "sclavi".
Deportarea	Deportarea treptată a moldovenilor în Siberia și în regiunea Arhanghelsk, cu scopul de a extermina populația considerată "neadaptabilă comunismului".
Propaganda Antiromânească	Orchestrarea unui război cultural și informațional între frații de pe cele două maluri ale Nistrului, cu consecințe dramatice pentru integritatea lingvistică și etnoculturală a populației.
Schimonosirea limbii române	Crearea unei limbi literare moldovenești contrafăcute, diferită de limba română, pentru a susține teza existenței a două limbi și două națiuni diferite.

Știința și Tehnica în Perioada Interbelică

În perioada interbelică, știința și tehnica au cunoscut o dezvoltare semnificativă, cu numeroase descoperiri și invenții.

- În **fizică**, Max Planck a demonstrat că energia este discontinuă, iar Albert Einstein a deschis noi perspective pentru dezvoltarea energiei atomice.
- În **biologie**, a fost descoperit rolul eredității și s-a întemeiat ingineria genetică. J. Mendel a descoperit legile cu privire la transmiterea caracterelor ereditare, iar Th. Morgan a explicat rolul mecanismului cromozomial.
- În **medicină**, s-au fundamentat noi ramuri precum endocrinologia și hormonologia, iar au fost descoperiți microbii și virusurile.

Cultura și Arta în Perioada Interbelică

Evenimentele majore precum Primul Război Mondial, revoluția bolșevică, fascismul, nazismul și criza economică din 1929-1933 au avut un impact profund asupra culturii și artei.

Cultura de masă este o formă de cultură legată de societatea contemporană, adesea asociată cu societatea de consum, în care relațiile dintre oameni sunt bazate pe procese economice.

Curente Artistice

- **Fovismul:** Reprezentat de Henri Matisse, André Derain și Maurice de Vlaminck, se caracterizează prin utilizarea culorilor intense și a formelor simple.
- **Cubismul:** Fondat de Pablo Picasso și G. Braque, analizează și recompune formele în volume și planuri geometrice.
- **Suprarealismul:** Influențat de Freud, explorează zonele iraționale și pune accentul pe activitatea spontană a imaginației.

Literatura

- Suprarealismul a fost reprezentat de André Breton, Louis Aragon și R. Char.
- Franz Kafka a relevat condiția tragică a omului în fața statului totalitar.
- Miguel de Unamuno, Mauriac și Bernanos au pus la îndoială valorile tradiționale și au pledat pentru o reînnoire a sentimentului religios.

Cinematografia

- Cinematografia a devenit cea de-a șaptea artă și a evoluat sub influența diverselor curente.
- Fenomenul Charlie Chaplin a abordat probleme sociale prin tehnici de pantomimă și bufonadă.

Arhitectura

- Funcționalismul, întruchipat în Bauhaus, a optat pentru o îmbinare a artelor cu elementele specifice industrializării.
- Le Corbusier și L. Mies van der Rohe au creat clădiri cu pereți-cortină de sticlă și acoperișuri plate.

Sportul în Perioada Interbelică

Sportul a fost utilizat în scop de propagandă de toate statele, iar succesele sportive erau interpretate ca o demonstrație a puterii sistemului sociopolitic.

- Jocurile Interaliatate (Olimpiada Militară) s-au desfășurat la Paris în 1919.
- Jocurile Olimpice de vară și de iarnă au avut loc, inclusiv ediția din 1936 de la Berlin.
- În 1930, în Uruguay s-a desfășurat primul Campionat Mondial de fotbal.

Învățământul în România Interbelică

Învățământul a fost un domeniu prioritar pentru statul român, fiind organizat prin legi specifice pentru nivelurile primar, secundar și superior.

- Învățământul primar de șapte clase era obligatoriu.
- A crescut numărul instituțiilor școlare și al elevilor.
- Învățământul liceal era considerat printre cele mai bune din Europa.

Cultura Românească în Perioada Interbelică

Cultura românească a cunoscut o perioadă de ascendență în toate domeniile, fiind marcată de confruntarea dintre modernism și tradiționalism.

Modernismul este un curent care neagă tradiția și susține principii de creație noi.

Tradiționalismul este o tendință excesivă spre folclor și istorie, care se opune modernismului.

Știința și Tehnica

- Constantin Rădulescu Motru a adus contribuții valoroase în filozofie.

Literatura

- Dadaismul a fost inițiat de românul Tristan Tzara.
- Gellu Naum a fost un reprezentant de seamă al suprarealismului.

Context Istoric Interbelic Românesc după 1918

Literatura Românească Interbelică

- Perioada interbelică este considerată „epoca de aur” a literaturii române, cu o dezvoltare semnificativă a **romanului**.
- **Influențe:** Societatea tradițională și evenimentele politice recente.
- **Liviu Rebreanu:**
 - *Ion* (1920)
 - *Pădurea Spânzuraților* (1922) - inspirată de participarea României în Primul Război Mondial.
 - *Răscoala* (1932) - inspirată de revolta țărănească din 1907.
- **Începuturile romanului modern:**
 - Hortensia Papadat-Bengescu (*Concert din muzică de Bach*)
 - Camil Petrescu (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)
 - Mihail Sadoveanu (*Frații Jderi, Neamul Șoimăreștilor, Baltagul* (1930))
- **Poezia:**
 - Ion Barbu, George Bacovia, Alexandru Macedonski
 - Tudor Arghezi: A revoluționat poezia, creând noi baze pentru poezia română modernă (*Cuvinte potrivite* (1927)).
- **Scritoare:** Elena Văcărescu, Martha Bibescu, Anna de Noailles - cunoscute în Europa.
- **Critici literari:** Tudor Vianu, George Călinescu, Eugen Lovinescu

Știința în Perioada Interbelică

- **Fizică:** Ștefan Procopiu, Eugen Bădărău, Ioan I. Plăcințeanu
- **Chimie:** Costin D. Nenițescu
- **Speologie:** Emil Racoviță (a creat primul institut de speologie)
- **Matematică:**
 - Dimitrie Pompeiu (analiza matematică)
 - Gheorghe Țițeica (geometrie diferențială)
 - Traian Lalescu (teoria ecuațiilor integrale)
 - Victor Vâlcovici (astronomie)
 - Alții: Dan Barbilian, David Emmanuel, Theodor Angheluță, Aurel Angelescu, Simion Stoilow
- **Astronomie:** Constantin Al. Pârvulescu (a descoperit o stea pitică)

Istoriografia Românească

- Reprezentată de: Nicolae Iorga, Vasile Pârvan, A.D. Xenopol, Gh. I. Brătianu, C.C. Giurescu
 - Nicolae Iorga: A repus în circulație valori culturale bizantine.
- **Etnografie:** Al. Tzigara-Samurcaș, Mihai Pop, Tache Papahagi
- **Sociologie:** Dimitrie Gusti (a creat școala sociologică și a condus Institutul Social Român)
- **Muzee:** Înființarea Muzeului Satului (1936)
- **Filozofie:**
 - Petre P. Negulescu (*Destinul omenirii*)
 - Constantin Noica (*Mathesis sau bucuriile simple, Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești*)
 - Lucian Blaga (*Trilogia culturii*)
- **Istoria religiilor, scriitor, filozof:** Mircea Eliade (*Eseu asupra originii misticismului indian; Cosmologie și alchimie babiloniană; Comentarii la legenda meșterului Manole; Tratat de istorie a religiilor; Romanul adolescentului miop; Maitreyi*)

Aviația Românească

- **Traian Vuia:** A realizat primul zbor din lume cu un aparat („Vuia 1” sau „Liliacul”), a creat elicoptere.
- **Henri Coandă:** Primul zbor cu un avion cu reacție din lume (1910), cercetări aerohidrodinamice.

Medicina și Biologia

- **Nicolae Paulescu:** A contribuit la izolarea insulinei (1920), dar prioritatea a fost acordată altora.

Presa

- Dezvoltare fabuloasă, publicații variate, tiraje mari (*Adevărul, Timpul, Neamul Românesc, Sburătorul, Gândirea, Viața Românească, Revista Fundațiilor Regale*)

Științe Economice

- Mihail Manoilescu, Virgil N. Madgearu, Ștefan Zeletin, Mitiță Constantinescu, Ion N. Angelescu, Gheorghe Tașcă, Ion Răducanu, Victor Slăvescu, Gheorghe Zane, Victor Jinga

Muzica Românească

- **Societatea Compozitorilor Români** (1920): Președinte - George Enescu
- **Compozitori și muzicieni:**
 - George Enescu (*Oedip*)
 - Paul Constantinescu
 - Constantin Brăiloiu
 - Alexandru Zirra
 - Dinu Lipatti
 - Celia Delavrancea
- **Genuri populare:** Tangouri, jazz, muzică populară
- **Artiști cunoscuți:** Jean Moscopol, Cristian Vasile, Gheorghe Ionescu Gion, Titi Botez, Marin Teodorescu Zavaidoc
- **Muzica populară:** Maria Tănase

Arhitectura Românească

- **Art Deco:** O fază inițială a modernității.
- **Stilul românesc (neoromânesc):**
 - Promotor: Ion Mincu (vila Robescu din Sinaia)
 - Perfectionat de: G. M. Cantacuzino, Henrieta Delavrancea, C. Joja
- **Duiliu Marcu:** Îmbină tradiția cu arhitectura contemporană (Teatrul din Timișoara, Piața Unirii din Oradea, Palatul Calea Ferată Română, hotelul Athenée Palace).
- **Arhitectura modernă:** Horia Creangă (Palatul Cultural din Cernăuți, Teatrul Giulești, Uzinele Malaxa, blocul ARO).

Artele Vizuale

- **Pictură:**
 - Octav Băncilă (ciclul despre 1907)
 - D. Ghiață
 - Corneliu Baba
 - I. D. Ștefănescu
 - C. Petrescu
 - Nora Steriade
- **Sculptură:**
 - Dimitrie Paciurea (*Himerele apei, văzduhului, pământului*)
 - Fritz Storck (*Gigantul*)
 - Constantin Brâncuși (*Adam și Eva, Cumințenia pământului, Pasărea măiastră, Coloana fără sfârșit*)

Radioul, Teatrul și Cinematografia

- **Radio:** Societatea de Difuziune Radiotelefonică din România (1928)
- **Teatre:** Teatrele Naționale din Iași, București, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Craiova
- **Cinematografie:** Anii '20 - cei mai creativi *Regizori: Jean Mihai (*Țigăncușa de la iatac, Lia*), Jean Georgescu (*Legenda celor două cruci*), Aurel Petrescu (*Păcală pe lună*) *Marin Iordă (Haplea) *Primul film sonor: *Visul lui Tănase*, de Constantin Tănase.

Cultura în Basarabia

- **Revoluție culturală:** Revenire la valorile naționale, apariția unei elite intelectuale.
- **Învățământ:**
 - Școli primare în fiecare sat
 - Instituții de învățământ mediu în centrele județene
 - Școli particulare (românești, evreiești, germane, poloneze, rusești, ucrainene)
 - Facultatea de Teologie, Facultatea de Agronomie
 - Conservatoare particulare: „Unirea”, „Național”, „Municipal”
 - Universitatea Populară din Chișinău
- **Societăți culturale:**
 - „Astra”
 - Societatea Scriitorilor din Basarabia
 - Liga Culturii ruse din Chișinău
 - Societatea Culturală a femeilor evreice
 - Societatea culturală germană
- **Istoriografie:** Gheorghe Bezviconi, Petru Cazacu, Ștefan Ciobanu, Alexandru Boldur, Paul Gore
- **Institutul Social Român din Basarabia:** Studii monografice ale satelor
- **Viața artistică:**
 - Formațiuni coral-artistice: „Doina”, corul Liceului Eparhial, corul Catedralei
 - Societatea Filarmonică
 - Școala de Arte Plastice
 - Societatea de Arte Frumoase din Basarabia
 - Pinacoteca Municipală
 - Monumentul domnitorului Vasile Lupu (Orhei)
 - Teatrul Național din Chișinău
 - Teatre ale minorităților: rus, evreiesc, ucrainean, german
- **Biserica:** Promovarea valorilor creștine și naționale, oficierea serviciului divin în limba română, înființarea Episcopiei Cetății Albe și a Mitropoliei Basarabiei.
- **Personalități culturale:** Maria Cebotari (soprană), Alexandru Plămădeală (sculptor).
- **Presa:** Ziare și reviste literar-culturale, istorice, pedagogice (*Viața Basarabiei*, *Cuget Moldovenesc*, *Bugeacul*, *Școala Basarabiei*)

Context Economic: Criza Mondială

- **Joia Neagră (1929):** Prăbușirea Bursei din New York.
- **Consecințe:** Scăderea prețurilor agricole și a materiilor prime, incapacitatea țărilor agricole de a cumpăra produse industriale, scăderea exporturilor americane, falimentul fermierilor și al băncilor.
- **Cauze:** Supraproducția agricolă și industrială, mitul prosperității, depășirea producției antebelice.
- **Impact global:** Afectarea muncitorilor, plantatorilor, artizanilor și bancherilor din întreaga lume.